

Sygn. akt I UZ 37/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A.Z., B.H., R.H. i K. H.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o umorzenie składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 października 2017 r.,
zażalenia odwołujących się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2017 r., w sprawie z wniosku A.Z., B.H., R.H., K.H. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C., o umorzenie składek, odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) Społecznych z dnia 18 listopada 2016 r.

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że wyrokiem z dnia 18 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację stron od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 kwietnia 2015 r. Przedmiotem postępowania była kwestia umorzenia należności składkowych.

Skargę kasacyjną od wyroku w imieniu wnioskodawców złożył pełnomocnik (adwokat). Nadesłana skarga zawiera dwie strony tekstu, w którym brak jest przytoczenia uzasadnienia wskazanych podstaw kasacyjnych.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., skarga kasacyjna powinna zawierać przytoczenie uzasadnienia podstaw kasacyjnych. Brak wskazanego elementu skargi kasacyjnej nie został wymieniony w § 1 art. 398⁶ k.p.c. jako podlegający uzupełnieniu na wezwanie przewodniczącego. Stąd też, na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., Sąd drugiej instancji odrzucił skargę kasacyjną niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c. Sąd podkreślił też, że skarga kasacyjna wykazuje także inne braki formalne, które wprawdzie podlegałyby uzupełnieniu przez wezwanie przewidziane w art. 398⁶ § 1 k.p.c., jednak wobec braku elementu określonego w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. wzywanie o uzupełnienie tych braków jest bezprzedmiotowe, skoro i tak skarga podlega odrzuceniu *a limine*.

Wnioskodawcy zaskarżyli to postanowienie zażaleniem w całości, zarzucając mu naruszenie art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 398° § 3 k.p.c., „poprzez błędne przyjęcie, iż zalegająca w aktach sprawy skarga kasacyjna nie zawiera elementu formalnego wymienionego w przepisie art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. tj. nie zawiera przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia”.

W uzasadnieniu wskazano, że z systematyki art. 398⁴ § 1 k.p.c. jasno wynika, że możliwa i formalnie dopuszczalna jest taka redakcja skargi kasacyjnej, w której „podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie” zostaną przedstawione łącznie, tj. w ramach jednej i tej samej części skargi kasacyjnej. Nieprzypadkowo bowiem ustawodawca wymienił te dwa, różne elementy formalne skargi łącznie, a nie oddzielnie w różnych jednostkach redakcyjnych omawianego przepisu. Podkreślili także, że pomimo łącznego potraktowania przez ustawodawcę w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. „podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia”, każdy z tych elementów formalnych wykazuje odrębne właściwości. O ile bowiem „podstawy kasacyjne”, o których stanowią przepisy art. 398³ § 1 k.p.c. i art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie mogą podlegać żadnym modyfikacjom po upływie terminu do złożenia skargi kasacyjnej, to „uzasadnienie podstaw kasacyjnych”, jakkolwiek musi zostać przytoczone w skardze już w chwili jej złożenia, to może zostać - w świetle art. 398¹³ § 3 k.p.c. -

powtórnie przytoczone w nowym brzmieniu, aż do rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. To właśnie ta właściwość „uzasadnienia podstaw kasacyjnych” pozwala ocenić, która spośród łącznie zredagowanych „podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia” stanowi „uzasadnienie podstaw kasacyjnych”. Ilekroć bowiem przytoczeniu „podstaw kasacyjnych” towarzyszą sformułowania wyjaśniające istotę stawianego zarzutu naruszenia prawa, które mogły by podlegać modyfikacjom w trybie art. 398¹³ § 3 k.p.c., przyjąć należy, iż stanowią one z punktu widzenia formalnego „uzasadnienie podstaw kasacyjnych”, o których stanowi przepis art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący podkreślił, że „w ramach zalegającej w aktach skargi kasacyjnej” wskazano, że oparta jest ona na następującej podstawie: „Naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe stosowanie, a to przepisów art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551), polegające na błędnym przyjęciu, iż spadkobierca dłużnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który ponosi odpowiedzialność za zaległości składowe spadkodawcy wyłącznie w związku z nabyciem na skutek dziedziczenia nieruchomości obciążonej hipoteką ustanowioną na zabezpieczenie zaległości składowej, pozbawiony jest możliwości skutecznego wystąpienia z wnioskiem abolicyjnym w myśl przepisów powołanej wyżej ustawy”.

W odróżnieniu od pierwszej części powyższego wyводу, w której sformułowano podstawę kasacyjną w zakresie ściśle określonym w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., podkreślony wyżej fragment zawiera już sformułowania wyjaśniające istotę zarzucanego naruszenia prawa, które mogą podlegać modyfikacji w trybie przepisu art. 398¹³ § 3 k.p.c., tj. przez przedstawienie uzasadnienia podstaw kasacyjnych. W ocenie skarżącego, w omawianym przypadku przedstawiono, z punktu widzenia formalnego, łącznie „podstawę kasacyjną i jej uzasadnienie” w rozumieniu przepisu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. Natomiast objętość poszczególnych elementów skargi nie stanowi o zachowaniu jej wymogów formalnych, a co najwyżej decyduje o jakości zawartej w niej argumentacji. Ta natomiast powinna podlegać ocenie na innym

etapie postępowania kasacyjnego niż ten, który poświęcony jest badaniu wymogów formalnych skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) jest elementem konstrukcyjnym skargi kasacyjnej, którego brak powoduje jej odrzucenie, bez uprzedniego wzywania strony skarżącej do jego usunięcia. W orzecznictwie przyjmuje się, że spełnienie tego wymagania sprowadza się do: 1) wskazania, na jakiej podstawie kasacyjnej oparto skargę, 2) przytoczenia konkretnych, naruszonych przepisów prawa (przez ich oznaczenie numerem jednostki redakcyjnej aktu prawnego) oraz 3) wyjaśnienia, na czym to naruszenie polega; dodatkowo w razie sformułowania podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący powinien wyjaśnić, jaki wpływ na wynik sprawy miało to uchybienie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1114/00, LEX nr 56055; z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 18/09, LEX nr 519335 i z dnia 15 kwietnia 2010 r., II UK 296/09, LEX nr 602706 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997 nr 8, poz. 114; z dnia 7 kwietnia 1997 r., III CKN 29/97, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 96 i z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365).

Uzasadnienie podstaw kasacyjnych polega na wyjaśnieniu, na czym polega zarzucane naruszenie prawa za pomocą na zwięzłego i zarazem rzeczowego przedstawienia argumentacji prawniczej w celu wykazania ich zasadności. W praktyce oba te elementy skargi są redakcyjnie rozdzielane (przytoczenie podstaw skargi kasacyjnej poprzedza ich późniejsze uzasadnienie, obejmujące w zasadzie każdą ze wskazanych podstaw). Podyktowane to jest przejrzystością odpowiedniego wyводу prawnego, zawartego w uzasadnieniu po wskazaniu tego, jakie przepisy i w jaki sposób zostały naruszone w orzeczeniu sądowym poddanym kontroli kasacyjnej. Nie można jednak niekiedy wykluczyć i takiej sytuacji, w której nastąpi połączenie redakcyjne podstaw kasacyjnych z ich jurydycznym uzasadnieniem, zwłaszcza wówczas, gdy skarżący wskazuje naruszenie tylko jednego przepisu (niewielu przepisów) i już w części wstępnej skargi motywuje

swoje stanowisko w tym zakresie, a stanowisko to odnosi do istoty rozstrzygnięcia poddanego kontroli kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2014 r., I CZ 123/13, LEX nr 1438407).

W zacytowanym przez skarżącego fragmencie skargi pada stwierdzenie o naruszeniu przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe stosowanie, tj. art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, polegające na błędnym przyjęciu, iż spadkobierca dłużnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który ponosi odpowiedzialność za zaległości składkowe spadkodawcy wyłącznie w związku z nabyciem na skutek dziedziczenia nieruchomości obciążonej hipoteką ustanowioną na zabezpieczenie zaległości składkowej, pozbawiony jest możliwości skutecznego wystąpienia z wnioskiem abolicyjnym w myśl przepisów powołanej wyżej ustawy. Nie wyjaśnia to, nawet w podstawowym zakresie, stawianego zarzutu. Stopień ogólności i niedookreśloności tego stwierdzenia, niezawierającego w ogóle juredycznej argumentacji przedstawiającej kierunek rozumowania skarżącego w zakresie zarzucanej wadliwości, nie pozwala na uznanie, że stanowi ono uzasadnienie podstaw kasacyjnych. W konsekwencji trafne jest stanowisko Sądu drugiej instancji, że przedmiotowa skarga dotknięta jest nieusuwalnym brakiem (nie zawiera uzasadnienia podstaw kasacyjnych) i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

as